

DONATELLA DELLA PORTA, MARIO DIANI,
Social Movements: an introduction, Oxford:
Blackwell, 1999

Lucrarea este structurată în nouă capitole și introducere, fiecare dintre autori scriind câte patru capitole și o parte din introducere. După cum sugerează și titlul în carte sunt sintetizate diverse abordări și teorii referitoare la mișcările sociale, fiecare dintre capitole este destinat unui aspect specific al mișcărilor sociale. Astfel, cei doi autori prezintă patru perspective teoretice asupra mișcărilor sociale, începând din 1960: perspectiva interacționistă, perspectiva raționalistă, perspectiva noilor mișcări sociale din Europa, abordarea proceselor politice dominante în contemporaneitate.

În cele nouă capitole sunt tratate subiecte precum schimbările din sectorul administrativ și descentralizarea în producția industrială, influența cadrului cultural și simbolic în mobilizarea politică, analiza structurilor organizaționale și a resurselor, interacțiunea dintre mișcările sociale și sistemul politic etc.

Bazată pe treizeci de ani de cercetare teoretică și empirică, cartea oferă pentru cititor o baza teoretică bine documentată în problematica mișcărilor sociale.

Lavinia Matei

ELIZALDE, LUIS LOPEZ-YARTO

„Dinamica de grupos. Cincuenta anos despues” (secunda edicion). Henao, Bilbao: Editorial Desclee de Brower, S.A. 1997

„Trebuie să ne întoarcem la primele zile, în august 1946. E cald și mulți au plecat în vacanță. Totul ne invită la ea. Amintirea anilor celui de-al doilea Război Mondial este foarte proaspătă și există multe lucruri de sărbătorit. În aceste momente s-a constatat ca toate științele au înregistrat un avans notabil, cu excepția științelor sociale. [...] Așa s-a fondat Centrul pentru Investigarea Dinamicii Gru-

purilor în M.I.T. (Massachusetts Institute of Technology, Boston), în fruntea căruia s-a aflat psihosociologul Kurt Lewin” (p. 31).

Astfel își începe Luis Lopez-Yarto Elizalde povestea despre istoria și originea dinamicii grupurilor. Autorul s-a născut la Madrid în 1935, este doctor în psihologie la Universitatea Complutence din Madrid, licențiat în filosofie, litere și teologie (Innsbruck, Austria), Master of Arts, Psychology (Columbia University, New York). Este profesor de psihologie socială și de dinamica grupurilor la Universitatea Pontificia Camillas din Madrid; a condus numeroase lucrări de cercetare, multe din ele centrate pe eficiența dinamicii grupurilor. Specializat în dinamica grupurilor în Bethel, Maine (1971) și în Esalm, California (1973), a ținut cursuri pe această temă de peste 25 de ani. Printre cărțile publicate amintim: „Dogmatism și dinamica grupurilor” (Madrid: 1980) și „Dogmatismul și educația” (Madrid: 1982).

Cum reiese și din titlu, lucrarea „Dinamica grupurilor. Cincizeci de ani mai târziu” se vrea o întoarcere în timp la începuturile constituirii dinamicii grupurilor, cu o scurtă incursiune de-a lungul evoluției sale pentru ca spre final să fie analizată situația din prezent.

Lucrarea se constituie din următoarele două etape: o primă parte care ne introduce în problematica analizei conceptuale, cu definiții și intenții de abordare, urmat de un scurt istoric intitulat „Drumul american spre succes” și instrumente, metode și teorii folosite în dinamica grupurilor. În contrapozitie cu drumul american spre succes se află „Durerea care vine din Europa” o prezentare a autorilor care au cercetat dinamica grupurilor. A doua parte a lucrării ne ancorează în prezent, și anume „Dinamica grupurilor în anii nouăzeci. Alternativa integrării” și concluzia autorului: „Un model integrator”.

Lucrarea de față nu se vrea a fi o critică a principiilor trecute propuse de Kurt Lewin, Dewey John, Tavistock, Maslow și alții, ci un îndemn de a depăși istoria prin introducerea de instrumente și metode noi de investigație. Luis Lopez-Yarto Elizalde dă și soluția realizării acestui lucru, în ultimul capitol al lucrării,

printr-o metodă integratoare, în sensul că: „noi suntem interesați să lucrăm cu grupurile care vor cu adevărat să învețe și să se maturizeze împreună, și pentru aceasta trebuie luate în calcul toate elementele valide ale diferitelor orientări. După cincizeci de ani a venit momentul integrării” (p. 191).

Referindu-se la dinamica grupurilor în anii nouăzeci, autorul asociază conceptului-evoluția în rândul problemelor sociale: acum douăzeci de ani nu existau în Spania copii rezultați din cupluri divorțate, nu se resimea presiunea exercitată de exigențele vieții și rata șomajului ar fi părut o fantezie macabră.

O altă teză susținută încă de la începutul lucrării este aceea: mulți sunt cei care știu ce trebuie să facă, dar puțini sunt cei care cunosc de ce fac ceea ce fac. Cu alte cuvinte, puțini sunt cei care au avut posibilitatea de a reflecta cu privire la unele presupuneri teoretice, care justifică și dau sens activităților către un rezultat pozitiv. Dacă până acum am surprins printre rânduri, în mod implicit, care este scopul lucrării propus de autor, iată și scopul expus în mod explicit de el însuși: „această carte, mai puțin prietenoasă, dar bine intenționată, pretinde să vă ajute în drumul vostru spre independență. Această independență pe care o implică cunoașterea istoriei și a câtorva baze teoretice fundamentale”(p. 169).

Carl Rogers (1970) afirma că dinamica grupurilor este „invenția de tip social de o rapidă difuzare și probabil cea mai puternică”. În zilele sale aceste cuvinte au atras puternic atenția și au dus la întrebări de tipul: „ce este această realitate atât de importantă care se exprimă cu numele de «dinamica grupurilor»?”. La început, acest concept nu era un temen care să aibă un „buletin de identitate” internațional. În Spania se numește „dinamica de los grupos”, ceea ce nordamericanii și englezii numesc mai comun „Sensitivity Training”, „Laboratory Method”, sau „Group Encounter”. Analizând conceptul de „dinamica grupurilor” se remarcă faptul că acesta poate îmbrăca trei accepțiuni diferite: a) ca ansamblu de fenomene care se petrece când două sau mai multe persoane interacționează.

Și aici autorul dă un exemplu interesant: se vorbește de o dinamică a unui mic grup și între Adam și Eva; pentru că în acele momente cruciale ale primei lor „probleme de familie”, provocată de măr, existau forțe opuse și puternice; b) pentru descrierea unei științe sau a unui câmp de studiu; c) ca ansamblu de metode practice de lucru cu grupurile. De fapt acest aspect al dinamicii grupurilor (ca metode practice) reprezintă suportul lucrării de față: metode de lucru fără o istorie îndelungată și pe care psihologii le-au utilizat cu mai mult sau mai puțin succes pe parcursul a cincizeci de ani.

Autorul critică diferite tehnici de lucru care nu s-au născut din teorii clare. Cauza ar fi aceea că nu s-a definit ce este un grup uman pentru a deduce apoi, în mod normal, cum trebuie tratat. Scopul acestei lucrări este bine conturat: se încearcă a fi un drum, o incursiune prin ultimii cincizeci de ani în „dinamica grupurilor”, răspunzându-se la următoarele probleme: cum și unde s-a născut, ce pretindeau cei care foloseau de la început acest instrument puternic și care erau ideile lor cu privire la om și ce gândeau despre grupul uman. Și pentru că am amintit anterior de metodă ca suport al lucrării, autorul vrea să arate dacă metoda folosită de cercetători, într-un anumit timp și loc care a devenit îndepărtată pentru noi, mai este valabilă și azi.

Următoarele trei capitole fac un scurt istoric al conceptului. Apoi se face referire la autori care au studiat și cercetat aspectele sociale din cadrul „dinamicii grupurilor”. În acest caz amintim de trei tipuri de orientări, de forțe care mențin vie vechea polemică între individualiști și instituționaliști: forțe interpersonale, grupale și intrapersonale. Deși azi nu se mai poate vorbi de o adevărată polemică, datorită istoriei, acestea coexistă. Încă o dată ne întâlnim cu spiritul critic al autorului care pare a fi mai degrabă un îndemn, în sensul că țelul nostru în prezent nu este de a ne întoarce în trecut pentru a întări polemica. Azi, una din aspirațiile noastre ar fi de a întâlni o posibilă completare și combinare a obiectivelor. În lucrare prin termenii folosiți, limbajul (aparatură conceptuală) metodologic, sunt propice psihologiei sociale și pedagogiei și se îndepărtează de psihologia clinică.

De ce durerea vine din Europa? Pentru că momentul istoric al cunoșterii conceptului se află sub semnul pesimismului, unde valoarea primordială nu este de a reduce impactul cu duritatea realității înconjurătoare, ci de a face cunoscute mecanismele oculte pentru a pune stăpânire pe ele sub orice formă. Datorită acestui aspect, raportul între limbajul psihologiei sociale și al celei clinice este inversat, în sensul că aparatul conceptual și metodologia ar fi proprii psihologiei clinice și psihanalizei și nu psihologiei sociale sau pedagogiei.

Așa cum am arătat și la începutul prezentării, lucrarea se încheie cu punctul de vedere al autorului sub forma unei premise (întâlnite în capitolul al XII-lea – „Dinamica grupurilor în anii nouăzeci. Alternativa integrării”) și sub forma unei soluții (în capitolul al XIV-lea – „O metodă integratoare”). Se pune astfel problema fundamentală dacă dinamica grupurilor a acelui timp istoric de început (august 1971 în Bethel, Maine, Statele Unite), în acel cadru democratic și activ (Bethel al anilor '70) ar fi validă și pentru un Paraguay îndepărtat și dictatorial. Acesta este aspectul fundamental care ar trebui să caracterizeze un concept: *universalitatea*. „În Spania, relațiile personale pornesc de la noaptea evadării și ambiguității” (p. 157). Iată cauzele care au determinat ca generațiile ce au trăit în timpul ultimilor cincizeci de ani să rămână cu câteva atitudini îndelung și cu înverșunare învățate (ceea ce am numi noi vechile mentalități). Iată ce identifică autorul: *negarea realității*, care ar putea să se descrie în următoarea formă: nu trebuie să privești ce s-a întâmplat, dacă vrei să suporti oroarea; *confuzele relații cu autoritatea*, unde explozia libertății a indus sentimentul de nemulțumire când se vorbește de putere; *cultul prezentului*, unde, printre resturile naufragiului multor iluzii renaște nestatornicia cultului momentului prezent și o *toleranță indiferentă*, ca fruct al unei reacții (pp. 157-160).

Autorul nu exclude și existența unui grad ridicat de probabilitate ca „dinamica grupurilor” actuală să ia în calcul anumite afirmații de o largă accepțiune care totuși să se dove-

dească a fi false. Separarea de trecut (de istorie), consideră Luis Lopez-Yarto Elizalde, se face tocmai prin forma naturii umane: noi suntem parțial scufundați în temporalitate, care se comportă mai mult decât o dimensiune. „Nu suntem nici memorie pură, nici proiect pur, cu toate că ambele lucruri sunt o parte inseparabilă din noi înșine” (p. 163). Astfel, „dinamica grupurilor” a întâlnit în prezent un material de lucru de o importantă magnitudine. Dar nu este mai puțin adevărat că urmele trecutului sunt profunde și constituie filtre la care trebuie să accedem, deși includ vechi traume și complicate conflicte. Celor două dimensiuni temporale prezentate de autor anterior, prezentul și trecutul, li se alătură cea de-a treia: proiecția viitorului fără de care experiența este inutilă.

Soluția pe care o dă autorul este următoarea: după cincizeci de ani trebuie să apărăm o muncă de integrare, deoarece noi suntem construiți din afară spre interior și, de asemenea, din interior spre afară.

Lucrarea este prin urmare o invitație la reflecție asupra trecutului, nu pentru a-l eluda, ci pentru a-l expune în prezent prin studiile cercetătorilor, prin metodele, teoriile și instrumentele folosite, pentru ca apoi prin experiență să-l proiectăm în viitor. Putem spune că prin această lucrare am pornit pe drumul spre independență pentru că am găsit soluția: metoda integratoare. Independența spre care ne îndeamnă autorul se constituie tocmai pe cunoașterea trecutului, a istoriei și a bazelor teoretice fundamentale, indispensabile cunoașterii științifice, fapt criticat și de autor când se referă la tehnici de lucru care nu au o bază teoretică clară. „Întrebând un celebru profesionist în psihologia grupurilor ce trebuie să facă o persoană care își începe lucrul în acest câmp problematic, a primit acest înțelept, simplu și confuz răspuns: *la final întotdeauna va trebui dumneavoastră să improvizați*”.

Alina Ovedenie